

Україна у фокусі

5 – 12 жовтня

2015 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
<i>ЗАКОН ПРО ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ: КРОК ДО ДЕОЛІГАРХІЗАЦІЇ.....</i>	<i>4</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

5
ЖОВТНЯ

У Луганській області почалося відведення танків від лінії розмежування. За словами голови облдержадміністрації Георгія Туки, озброєння відводиться з обох сторін.

6
ЖОВТНЯ

В Україні відкрили доступ до Державного реєстру власників землі. Бази даних для публічного доступу можна переглянути після спеціальної реєстрації на сайті map.land.gov.ua. Послуга – безплатна, тож кожен, хто забажає, може дізнатися, хто володіє тією чи іншою земельною ділянкою.

Верховна Рада дозволила іноземцям та особам без громадянства служити у складі Збройних сил України. У пояснювальній записці до закону йдеться, що надавши можливість іноземцям та особам без громадянства легально служити у ЗСУ держава отримає кілька боєдатних, досвідчених та вмотивованих підрозділів загальною кількістю до тисячі осіб.

Народні депутати в першому читанні ухвалили законопроект про зменшення ренти на видобуток газу. Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк різко розкритикував такі дії парламенту і закликав Президента вплинути на депутатів його фракції. Але народні обранці вважають, що діють правильно, адже це рішення сприятиме зниженню вартості газу для населення.

Сепаратисти з самопроголошених ДНР та ЛНР погодились перенести місцеві вибори з 18 жовтня і 1 листопада на майбутній 2016 рік. З такими заявами в Мінську виступили представники сепаратистів у контактній групі з врегулювання української кризи Денис Пушилін і Владислав Дейнего.

7
ЖОВТНЯ

Бойовики на Донбасі, нехтуючи мирними домовленостями, порушили перемир'я. Про це заявили у штабі АТО. В результаті обстрілу 4 військових поранені.

Міністр закордонних справ Павло Клімкін наголосив на важливості ухвалення законів з «безвізового пакету». Напередодні голосування в парламенті за «безвізовий пакет» він наголосив, що це важливо не лише для скасування віз, а й для всього процесу зближення України та ЄС.

8
ЖОВТНЯ

Верховна Рада ухвалила у першому читанні низку законопроектів, необхідних для запровадження безвізового режиму з ЄС.

Верховна Рада України більшістю голосів остаточно ухвалила закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції». Закон передбачає запровадження фінансування політичних партій з державного бюджету за умов отримання ними достатньої кількості голосів виборців на останніх парламентських виборах.

9
жовтня

Тристороння контактна група із врегулювання конфлікту на Донбасі ухвалила рішення рекомендувати продовжити відведення озброєнь від лінії розмежування, а також прискорити процес розслідування інциденту з обстрілом позицій українських військових 7 жовтня. Про це на своїй сторінці у Facebook повідомила прес-секретар представника України в групі, экс-президента Леоніда Кучми Дарка Оліфер.

Вибори голів органів місцевого самоврядування в «ДНР» призначено на 20 березня 2016 року. Відповідний указ підписав глава «ДНР» Олександр Захарченко.

II. Аналітична довідка

ЗАКОН ПРО ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ: КРОК ДО ДЕОЛІГАРХІЗАЦІЇ

8 жовтня Верховна Рада України більшістю голосів остаточно ухвалила закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції». Закон передбачає запровадження фінансування політичних партій з державного бюджету за умов отримання ними достатньої кількості голосів виборців на останніх парламентських виборах і суворого дотримання фінансової звітності та прозорості. У той час, як самі депутати приділили не надто багато уваги обговоренню цього закону, в середовищі неурядових експертів його ухвалення було сприйнято дуже схвально.

*Що зможе дати державне фінансування партій?
Які шанси успішної імплементації закону?*

Інструмент боротьби з олігархами

Позитивна оцінка прийнятого законопроекту в громадському секторі навряд чи має дивувати, зважаючи на те, що сам документ розробляли представники кількох неурядових організацій. Поза тим, сам зміст закону також дає очевидні підстави для оптимізму. Згідно з його остаточною редакцією, право отримати державне фінансування на власну статутну діяльність та в якості компенсації за витрати на виборах матимуть усі політичні партії, які набрали 5% голосів виборців на парламентських виборах 2014 р. Починаючи з наступних виборів, цей бар'єр буде знижено до 2%. Водночас аби не втратити державне фінансування, партії будуть зобов'язані регулярно подавати детальні звіти за свої надходження та витрати до уповноважених органів, а також вказувати достовірні

дані про обіг партійних коштів. Закон також встановлює максимальні обмеження внесків фізичних і юридичних осіб на підтримку партій.

Загалом закон спрямовано на підвищення фінансової прозорості діяльності політичних партій, тоді як державне фінансування виглядає радше одним із інструментів для досягнення цієї мети. Не секрет, що абсолютна більшість українських партій існують за рахунок фінансування з боку впливових спонсорів, які навзаєм вимагають конкретних політичних і економічних преференцій. При цьому ні партії, ні їхні спонсори публічно не розкривають своїх зв'язків, чому сприяє надміру ліберальне чинне законодавство, що регулює діяльність партій. Таким чином, навіть коли виборець дізнається про фінансування партій з боку конкретних олігархів, він не може отримати формальних доказів цього, оскільки рух коштів на підтримку партій ніде не фіксується. Зрозуміло, що така залежність партій від олігархів спонукає їхніх лідерів передовсім перейматися задоволенням інтересів своїх спонсорів, чим перешкоджає перетворенню партій в організації, що відстоюють інтереси своїх виборців.

Норми ухваленого закону покликані послабити цей порочний зв'язок партій із їхніми тіншовими спонсорами. Відтепер партії будуть зобов'язані декларувати всі свої доходи та витрати, що теоретично дозволить громадянам краще розуміти джерела їхнього фінансування і робити більш виважений вибір. Водночас якщо партія зберігатиме практику тіншового фінансування, учасникам цього процесу загрожуватиме адміністративна та кримінальна відповідальність. Таке введення державного контролю за фінансуванням партії, натомість, має суттєво послабити роль «великих гаманців» та спонукати партійних лідерів шукати фінансування з інших джерел. Державне фінансування виступатиме як один із імовірних замінників тіншового фінансування, однак для його отримання партії будуть змушені робити власну фінансову активність прозорою. Усе це в комплексі може зробити партії більш незалежними від інтересів олігархів і більш чутливими до інтересів виборців.

Непевне майбутнє

Поза тим, варто бути доволі обережним у ставленні до можливості повноцінної імплементації ухваленого закону. Очевидно, що закон суперечить інтересам практично всіх великих політичних партій в Україні, які значною мірою залежать від тіншового фінансування. Відповідно, слід очікувати, що вони намагатимуться обходити положення закону про сувору фінансову звітність та прозорість. Скоріше за все, це відбуватиметься шляхом приховування частини фінансування партій, оприлюднення якої буде їм не вигідно.

У цьому контексті особливого значення набуває роль державних органів, покликаних контролювати фінансову діяльність партій та моніторити її на предмет порушення чинного законодавства. Ключову роль у цьому процесі має відігравати Національне агентство з питань запобігання корупції. Проблема, однак, полягає в тому, що цей орган досі не сформовано, так само як не визначено його майбутній склад. Крім того, процес формування спеціальної комісії, яка має обрати його голову, було позначено намаганням Кабінету Міністрів усунути неурядові організації від участі в ньому. Відповідно, існують обґрунтовані побоювання з приводу можливої політичної залежності агентства

від уряду, що може зашкодити його ефективній діяльності, зокрема у сфері моніторингу фінансової діяльності партій.

Зрештою, не варто забувати про прикрий прецедент попередньої спроби запровадження державного фінансування партій, яка завершилася невдачею після того, як парламент не передбачив кошти на ці потреби у бюджеті на 2008 р. і зрештою скасував відповідні положення, які так і не набули чинності. Подібна загроза існує й сьогодні, особливо зважаючи на скрутне бюджетне становище України та не надто велику популярність фінансування політичних партій з бюджету в суспільстві. Відповідно, цілком імовірно, що народні депутати, керуючись популістськими мотивами економії бюджетних коштів, спробують повторити трюк 2007 р. та не закласти в бюджет на наступний рік кошти, необхідні для реалізації положень про бюджетне фінансування партій. Протидія такому сценарію має бути серед пріоритетів прихильників нещодавно ухваленого закону.

Висновки

Таким чином, ухвалений парламентарями закон про протидію корупції у разі успішної імплементації дасть змогу зробити процес фінансування партій та їхніх витрат більш прозорим і відкритим для суспільства, спонукаючи їх ставати більш незалежними від олігархів та більш зацікавленими у відстоюванні інтересів своїх виборців. Водночас, втілення закону в життя постає перед кількома серйозними загрозами, пов'язаними з можливими проблемами із ефективною роботою органів, що зобов'язані контролювати його виконання, та потенційною протидією з боку народних депутатів.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Олексій Гарань

Марія Золкіна

Руслан Кермач

Олексій Сидорчук

Редактор випуску: Ірина Філіпчук

Фото: УНІАН